

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Pușcături în dietă.

Sibiu, 10 Iunie n.

Contele Tisza, presidentul camerei ungare, caută să-și eșecute cu o rară energie planul, pe care și l'a croit dintru început cu privire la zdrobirea opoziției și învingerea obstrucției, atât de păgubitoare pentru interesele mari ale statului nostru.

Pe toți cei gălăgioși îi scoate cu poliția din dietă, pentruca dieta să poată munci în liniște. Până acum 69 de deputați opoziționali sunt excluși dela ședințele dietei, iar ceilalți 37 părăsese totdeauna de bună voie ședințele, astfel, că la ele opoziția maghiară nu mai participă de loc. Și merg lucrurile strună în dietă! Astăzi se va vota și înăsprirea regulamentului de casă, prin care obstrucția se eliminează pentru totdeauna din dietă.

Va fi ilegală procedura contelui Tisza și va fi abus de putere aceea ce face: dar tot abus a fost și din partea opoziției împedecarea în mod cu totul nesocotit a mersului regulat al afacerilor din dietă, în curs de peste zece luni, și abusus numai prin abus poate fi nimicit, cum și revoluția numai prin contrarevoluție poate fi sufocată. Vorba Românului: cuiu cu cuiu!

Patrioții noștri din dieta țării nu au deci să-și facă imputări unii altora pentru cele sevărșite în dietă din partea lor. Și unii și alții au luptat cu arme, poatecă pemise, dar la tot casul periculoase și vătămatoare pentru prestigiul parlamentului nostru, care acum e degradat la rangul unei cărcime ordinare.

Ba poatecă nici într-o cărcimă din cele mai de rând nu-și aruncă oamenii, unii altora, injurăturile și titlaturile, cari sunt acum la ordinea zilei în dieta țării noastre: înalta corporațiune, chemată să legifereze și să moralizeze!

Dar nici cu atâta nu s'au mulțumit oamenii, ci au mers un pas mai departe: au recursa chiar și la revolver și au slobozit focuri în plin parlament, în scopul de a omorâ pe contele Tisza, presidentul camerei, împedecătorul obstrucției!..

Atentatul, ca norocul, n'a succedut, — iar cel ce l'a săvârșit, s'a sinucis, însă trăește încă, și poatecă va rămânea în viață, — dar el formează o dovadă eclatantă despre gradul de însălbătăcire a moravurilor publice dela noi.

Vom spune pe scurt ce s'a întâmplat. Vineri s'au prezentat la ședința dietei toți deputații opoziționali, și aceia deci, cari prin concluderea dietei erau excluși dela ședință. La ordinul prezidentului, poliția i-a scos însă afară cu puterea. Au început atunci să tacă gălăgie alți opoziționali, cari încă nu erau excluși, și urmarea a fost, ca și aceștia au fost dați afară din sala de ședință.

Prezidentul, contele Tisza, tocmai începuse se vorbească și se comunica dietei cele întâmplate și măsurile luate din partea sa, când odată apare în sală deputatul Kovács Gyula, care încă era exclus dela 30 de ședințe, și scoțând revolverul din buzunar îl îndreaptă spre contele Tisza și trage trei focuri asupra acestuia, fără a-l nimeri. Al patrulea glonț îl îndreaptă asupra sa, și cade la pământ, scăldat în sânge. E scos afară, dus într'un sanatoriu, unde i se face operația, glonțul e scos din rană, și medicii declară, că dacă nu se vor ivi complicații, sinucigașul rămâne în viață. Recăștigându-și conștiința, vine judele de instrucție, îi ia interogatoriul, și-l declară arestat, iar patru detectivi stau strajă la ușa camerei sale.

Și contele Tisza? Declară, că e vorba de fapta unui om inconstent, și roagă dieta să-și caute de lucru, iar dieta intră în ordinea de zi.

Iată la ce grad de decadentă a ajuns deci parlamentul nostru, în care acum argumentele le formează gloanțele de revolver. Și asta numai din pricina, că cei ce fac parte din el reprezintă mai mult interesele lor de clasă, clică, ori personale, decât interesele poporațiunii țării. Dovadă faptul, că țara rămâne rece față de toate aceste scandale din dietă, menite să o facă de râs și de batjocură în fața străinătății.

Contele Tisza a primit telegramă de felicitare dela Maiestatea Sa, Monarhul, pentru norocoasa sa scăpare din gura morții, precum și alte multe telegrame, din țară și din străinătate, iar partidul său îl serbatorește ca pe un erou de rară energie și de o forță extraordinară.

La Viena. Prim-ministrul Lkaiș a plecat Sâmbăta d. a. la Viena, unde a fost primit eri în audiență din partea Maiestății Sale, spre a raporta despre situația politică din țară și despre planurile guvernului cu privire la viitorul apropiat. E vorba despre prorogarea dietei până la toamnă, prin decret regal.

Alt atentat. Asupra banului

principiu de putere și de autoritate luptă pretutindenea, direct, ori prin imputerniciții, cari reprezintă ideologia lor, cu lipsa de scrupuli a reneșanțelor, — în contra poporațiunii primitive, bastinașe naționaliste, compuse în mare parte din țărâșime. Afinitatea aceasta adâncă a celor intrați în luptă aduce în mod natural pretutindenea cu sine, că lupta se manifestă în aceleași aparițiuni sufletești. Dacă nu scăpăm din vedere, că aparițiile acestea nu formează fundamentul mișcării naționaliste, ci sunt numai urmare necesară a unui anumit și pronunțat grad de dezvoltare istorică și economică, va fi foarte instructivă stabilirea, pe lângă rezervele acestea, a acestor legalități, cari se arată pretutindenea în jurul asimilării forțate.

1. *Politica asimilării forțate duce la întărirea sentimentului național și a modului de gândire la popoarele asuprite.* Pe când patriotismul reprezentanților puterii dominante de stat poartă în sine timbrul unui patriotism de afaceri, ori de paradă, sau în cazul cel mai bun, să manifestă în demagogia lărmuitoare a cetățenilor semidocti: *la popoarele persecutate și asuprite e viu curentul serios al patriotismului gata de fapturi și de jertfiri.* Foarte natural. Patriotismul e pentru clica domnitoare străină, așa zicând colonizată, o luptă de clasă pentru păstrarea oficiilor, și apărându-și ea monopolul aristocratic, — pus pe funcții și pe cheștile sociale, — declară de atentat în contra „patriei” orice mișcare economică și culturală a poporului, pe care ea-l „administrează”, fiindcă de fapt orice întărire a spiritului comun democratic e în defavorul ei. Pe când patriotismul poporului, cuprinde în sine de fapt mișcarea democratică a maselor, chiar și atunci, când lupta se poartă sub steaguri clericale sau naționaliste, pentru că limba maternă, și apărarea autonomiei, e minimul de existență culturală pentru fiecare popor, căci fără acestea nu există progres, nici moral, nici social, din o sumedenie de motive. Iar conținut serios moral au numai mișcările cu adevărat ale mulțimilor, cari servesc interesele celor ce formează armata pusă în mișcare. Mișcarea naționalistă a poporului asuprit e o astfel de mișcare a mulțimii. Iar sgomotul elicei dominante, care descopere mereu *tradări de patrie* și grijește de apărarea patriei, nu asigură decât numai interesele de clasă momentane ale unei organizații feudale birocratice.

2. O urmare firească a acestei situații este, că asimilarea forțată demoralizează cea *pătură a națiunii domnitoare, care face politica aceasta, pecund elementele pline de viață ale poporului asuprit le întărește și le desvoaltă, moralicește și intelectualicește.* Serviciile făcute intereselor de clică demoralizează totdeauna, pentru că acestea nu permit, ca mintea să iasă din cercul îngust frazeologic, ci o silesc să opereze neconținut cu mijloacele volniciei ori ale mituirii. O precumpănire liberă critică a situației date numai decât ar stabili cât de păgubitoare este, din punct de vedere național, politica de clică, iar aplicarea sistemelor mai dezvoltate morale, ale unei democrații drepte, ar sgudi deodată din țărâșina domnia feudală. Oamenii acestei politici sunt caracterizați, în mod necesar, prin un fatalism de orizont restrâns, și prin un deservășit nihilism moral. Natural, că la ei „patria” sfințește mijloacele. Atât de adevărat e aceasta, încât pot să spun, că dintre vitejii națiunii domnitoare, cari luptă în contra naționalităților, cunosc numai două tipuri: pe patriotul onest, dar mărginit și cu gură mare, și pe omul de afaceri, pe ari-

vistul (Streber), care nu poate, de regulă, să-ți privească în față.

Afară de aceste motive, pe domniile asimilatori îi mai demoralizează apoi și faptul, că *orice luptă înegală strică caracterele.* Nu se poate împușca neconținut, fără nici o primejdie, din poziții bine apărute și întărite din belșug din banii statului, asupra poporului totdeauna desarmat ori slab înarmat, fără ca cei ce practică acest lucru să nu cadă în o *sălbătăcire a moravurilor* și să nu-și dea aere de gladiatori salariați. Pe când la cei ce luptă în mijlocul primejdiilor neîntrerupte, și nu pentru interesele lor nemijlocite, ci pentru un viitor mai îndepărtat, se desvoaltă în mod necesar un grad mai înalt și foarte respectabil de sentiment critic cu privire la precumpănirea raporturilor de viață și la desvoltarea și încordarea forțelor morale. Cu un cuvânt, politica asimilării forțate e pentru stindardul moral al celor asupriți peatră scumpă, după asemănarea lui George Henry, pentru că elementele lipsite de valoare le apasă tot mai bine, le demoralizează de tot, iar elementele sănătoase și de valoare le ridică, le înalță. De aceea la noi clasa de mijloc română și slovacă *întrece în inteligență și în zelul de jertfiri pe cea maghiară*, fiindcă lupta continuă și primejdioasă pretinde dela ea o judecată, o determinare grabnică, precum și o înfrânare a egoismului.

(Va urma.)

Noua lege electorală.

Am publicat în numărul trecut principiile, după cari actualul guvern are de gând să compună noua lege electorală, iar de astădată publicăm programul, pe care și l-a fost compus opoziția unită din dietă cu privire la dreptul electoral. Propozițiunile ei, în privința aceasta, erau următoarele:

„Temeiul dreptului de vot îl formează minimul cenzului intelectual, care se reolamă prin legile culturale ale statului dela fiecare cetățean, va să zică, terminarea celor 6 cursuri populare, cari se cer dela toți în mod egal, obligator și gratuit, și prezentarea certificatului școlar gratuit în sensul paragrafului 7 al art. de lege XLVI. din 1908. Guvernul este dator a înființa în termen preclusiv numărul corespunzător de școli reclamat de lege, ca fiecare cetățean al statului să poată termina în restimpul dela al 6-lea până la al 12-lea an cele șase cursuri, și adevărat cât mai curând. Totodată este invitat guvernul, ca §§-ii 17 și 19 ai articolului de lege XXVII. din 1907 să se observe în cel mai sever mod și ca în sensul §-ului 7 al legii XLVI. din 1908 să se dea certificatul școlar gratuit despre rezultatele celor doi §§. citați ai legii XXVII. din 1

NOUTĂȚI.

„Solidaritatea”, asociația institutelor financiare române din Ungaria, își ține adunarea generală în Caransebeș, Duminecă în 16 Iunie n. la orele 10 dimineată. Se va aranja, cu acest prilej, și o excursiune la Băile herculane, la Poștile de fier și la Turnu-Severin. Cei ce doresc să participe, au să se anunte până la 13 Iunie n. la dl. Dr. Petru Barbu, director de bancă în Caransebeș.

Dela Academia Română. În ședința publică de Marți a Academiei dl. Dr. C. Istrati a cerut o comunicare despre viața și lucrările istoricului Nicolae Densușanu. Răposatul istoric, născut în satul ardelenesc Densuși, trecând în România a fost trimis de Academie să viziteze bibliotecile de frunte ale Europei, pentru a studia documentele privitoare la istoria românilor. Densușanu s'a achitat cu multă conștiințioasă de această misiune. Dl. Istrati pomenește despre operele istoricului: *Revoluția lui Horea*, *Monumente pentru istoria Făgărașului* și mai ales despre scrierea sa, la care a muncit 26 de ani, *Dacia preistorică*. Oratorul spune că lucrarea aceasta ar trebui să se publice într-o ediție a Casei școlilor.

Explosie. Sâmbătă dimineată, una din clădirile pulverizării la Wöllersdorf, lângă Wexer Neustadt, a fost distrusă de o exploziune puternică. Sunt mai mulți morți și foarte mulți răniți. Arhiducele Francisc Ferdinand a mers numai decât la fața locului, pentru a vizita și mângâia pe cei răniți, și pentru a se convinge despre cele întâmplate.

Jubileu. În Dumineca tuturor sfinților și-a serbat P. O. Domn Trifon Mică, protopresbiter al Panciovei în Satu Nou, jubileul de 25 de ani de preoție.

Incendiu în Constantinopol. Nu există oraș european, a cărui istorie să fie atât de bogată în incendii, cum este capitala Turciei. Într-una din nopțile săptămânii trecute a izbucnit un foc, care a cuprins repede mai multe cartiere și a distrus 1121 case, 119 pravălii, 3 moschee, 7 școli, o mănăstire mohamedană și două stabilimente de băi. Pierderile sunt de 20 milioane de franci. Presa consacră lungi articole asupra catastrofei, acuzând stăpânirea otomană, că nu se îngrijește să crească mijloace de stângere după atâtea pustiiri cauzate de incendii.

O serbătoare națională. Pe biroul camerei franceze s'a depus un proiect de lege, prin care ziua nașterii eroinei franceze *Jana d'Arc* (Feboara din Orleans) va fi consacrată ca serbătoare națională. Comisiunea aleasă pentru a-și da părerea, a primit proiectul de lege, și adevărat cu zece voturi din unsprezece. Împotriva proiectului a vorbit numai *Jaurés*, care a cerut ca statul să nu serbătorească o singură persoană eroică, ci pe toți eroii istoriei franceze.

† **Nina Cségedi n. de Csato**, văduvă de june la tablă și membră pe viață a Asociației și a altor societăți culturale, a înecat din viață în 4 Iunie n. 1912 la orele 4 și jum. p. m. după lungi și grele suferințe, în Diokosánmárton, împărțită fiind cu sf. sacrameinte ale muribunzilor, în al 67-lea an al vieții sale. A fost înmormântată în 6 Iunie, la orele 11, în cripta familială din Murás-Ozörheiu. Fie-i memoria binecuvântată!

Telegrafia fără sârmă anunțând furtuna. Meteorologul observatorului din Lyon, *Flajolet*, a pus în serviciul meteorologiei telegrafia fără sârmă, cu ajutorul căreia vocea să procească izbucnirea vijeliilor. Aparatul lui *Flajolet* semnalează apropierea furtunii la o distanță de cinci sute de kilometri. Distanța aceasta o percepe furtuna în timp de 12 ore; astfel aparatul poate să anunțe erupțiunea unei furtuni cam cu 12 ore mai înainte.

Cufundatorul și polipul. Un vestit marin englez, *Witney*, care cercetează de 25 de ani adâncimile mării, în zilele acestea ajunse în mare primejdie. Cufundatorul la o adâncime de 50 metri, a avut să poarte o luptă pe viață și moarte cu un polip uriaș; abea în ultimul moment cu ajutorul unui topor a putut să scape de îmbrățișările nepofite ale animalului. *Witney*, când a fost scos din apa mării, a oțzut pe țărnam fără simțire. Când s'a deșteptat, peste câteva ceasuri, a declarat că în toată viața lui n'are să se mai enfunde în adâncime.

Mulțămă. Subscrial în numele comitetului și episcopiei parohiale, prin această exprim mulțămă b'nefăătorului neamului nostru, Ilustrului domn Vasile de Stroescu, care a binevoit să doneze 300 cor. școlăi noștre. Chirpăr, în 24 Mai v. 1912. Ioan Holerga, paroh gr. or.

Negustorie întemeiată de un călugăr. Cea mai veche negustorie de ferărie în statul Louisiana s'a înființat de un călugăr pe locul unde astăzi se ridică orașul New Orleans. Călugărul și-a alcătuit o mică șatră, în care vindea tot felul de arme și instrumente. Câmpărătorii erau mai ales indieni. Afacerile mergeau excelent, și negustoria se făcuse renumită în mari depărtări. De atunci au trecut două veacuri. Proprietarul de acum al ferăriei a serbat zilele acestor jubileu de 200 de ani.

Mulțămă. Pentru edificarea școlăi noastre gr.-ort. rom. din Sârbi, marele binefăcător al neamului românesc, Ilustrul domn Vasile de Stroescu, a binevoit a dăru suma de 500 cor. Pentru acest dar subscrișii îl aducem și pe celea acestora cele mai vii mulțumiri. Sârbi (tractul Ilia), la 23 Maiu 1912. Silviu Andrica, paroh, Constantin Popa, și Popa Ianoș, epitropi.

De

Nr. 294/1912.

(130) 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III. **Uroiu** cu filia **Cârpiniș** din protopresbiteratul Geoagiului, prin aceasta se publică concurs nou cu termen de 15 zile, pe lângă emolumentele fasonate în coala B. pentru congruă.

Cererele de concurs să se înainteze la subsemnatul oficiu în termenul deschis, iar concurenții — pe lângă prealabila încredințare a protopopului — să se prezinte în parohie pentru a cânta, cuvânta și celebra, și a se face cunoscuți poporului.

Geoagiu-Algyógy, 11/24 Aprilie 1912.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. rom. al Geoagiului în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 158/1912.

(144) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa III a **Tâmpa**, situată lângă stațiunea căii ferate Piski, conform ordinului P. Ven. Cozistor arhidiecezan de dto 13 Martie a. c. Nr. 2986 Bis. se scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în acest jurnal.

Venitele cu întregirea prescrișă dela stat sunt conform datelor din coala B.

Cererele de concurs se vor înainta subsemnatului oficiu, în termenul indicat, îndatorându-se concurenții a se prezenta pe lângă restricțiunile regulamentare în o Duminecă sau sârbătoare la biserică spre a cânta și predica, resp. celebra.

Deva, la 20 Martie v. 1812.

Oficiul protopresbiterat rom. gr.-or. al tractului Deva.

Dr. Ioan Dobre
protopresbiter.

Nr. 412/912.

(147) 2—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de paroh, devenit vacant prin abdicare, în parohia de clasa a treia (III) **Valeaiepii**, în protopresbiteratul Geoagiului, se publică prin aceasta concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”, pe lângă emolumentele fasonate în coala B. pentru întregirea dela stat a dotațiunii preoțești.

Cererele instruite conform normelor în vigoare să se înainteze la subsemnatul oficiu în termenul deschis, iar reflectanții — pe lângă prealabila înștiințare a protopopului — să se prezinte în comună pentru a servi, a cânta și a face cunoștință cu poporul.

Geoagiu, 19 Maiu v. 1912.

Oficiul protopresbiterat gr.-or. al tractului Geoagiu.

Ioan Popovici
protopop.

Nr. 28/1912. of. paroh.

(143) 3—3

Anunț de licitațiune.

Pe baza planului și preliminarului de spese aprobat de Preaveneratul Consistor arhidiecezan cu Nr. 2234/1912 Școl. prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru a se da în întreprindere zidirea școalei confesionale gr. or. române din **Cârpiniș**, tractul Mercurei, comitatul Sibiu.

Licitațiunea se va ținea **Duminecă în 3/16 lunie anul curent** la 2 oare p. merid. în edificiul școalei celei vechi din loc. Prețul de strigare este 28.00 cor. după care sumă licitanții au a depune un vadiu de 10% în bani gata, eventual în hârtii de valoare acceptibile.

Licitațiunea e verbală, însă oferte închise provăzute cu vadiul corespunzător și cu declarația oferentului, că cunoaște condițiunile și să supune lor, se primesc până la începerea licitațiunei, cari sunt a se da la mâna presidentului comitetului parohial.

Comitetul parohial își rezervă dreptul de a alege dintre minus oferenti pe acela în care va avea mai multă încredere fără considerare la suma oferită.

Planul, preliminarul și condițiunile de licitațiune se pot vedea la oficiul parohial din loc în oarele oficioase.

Se notează, că comuna bisericească are la dispoziție 45.000 cărămidă arsă gata, precum și 250 metri cubici peatră scoasă pe cari întreprinzătorul va fi deobligat a le primi în preț cât costă, care sumă se va detrage din prețul de edificare.

Cârpiniș, din ședința comitetului parohial ținută la 22 Aprilie 1912.

Ioan Munthiu
paroh președinte.

Nicolau Opriș
not. com. par.

Nr. 447/1912. Văzut:

Avr. S. Pecurariu
protopop.

Nr. 259/1912.

(145) 2—3

Concurs.

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de cl. II-a **Lăpușul superior**, din tractul Dobrei, să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Tel. Rom.”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Să observă că în lipsă de concurenți calificați vor fi admiși în candidație și concurenți calificați pentru parohii de cl. III a.

Petenții au a înainta cererile concursuale, provăzute în conformitate cu regulamentul subsemnatului oficiu protopresbiterat.

Dobra, la 16 Aprilie 1912.

Oficiul protopresbiterat